

Förstudie av fågelförekomster för solpark Råshult, Älmhult kommun

2024-03-07

Titel: *Förstudie av fågelförekomster för solpark Råshult, Älmhult kommun*
Dokumentdatum: 2024-03-07

Beställare: Solkompaniet
Konsult: ÅF-Infrastructure AB (AFRY)
Uppdragsledare ÅF: Alexander Johansson
Författare: Otto Minas, AFRY

Kvalitetsgranskare: Jesper Östlund, AFRY

För bakgrundskartor i denna rapport gäller ESRI (2023) eller Lantmäteriet (2023)

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	5
1.1	Bakgrund och syfte.....	5
1.2	Förstudieområde.....	5
2	Metodik.....	7
2.1	Genomförande.....	7
2.2	Prioriterade arter.....	8
3	Resultat.....	9
3.1	Skyddad natur och naturkarteringar.....	9
3.2	Fågelobservationer i och runt om förstudieområdet.....	12
3.3	Lokal kunskap om fågelförekomster.....	14
4	Rekommendationer.....	15
5	Referenser.....	16

Bilaga 1. Skyddsklassade arter innehåller sekretessbelagd information och ingår därför inte i detta dokument.

Sammanfattning

På uppdrag av Solkompaniet har AFRY genomfört en förstudie av fågelförekomster. Syftet med en förstudie av fåglar är att identifiera och bedöma förstudieområdets värde och betydelse för fågelfaunan samt bedöma om det finns känsliga fågelförekomster runtom förstudieområdet. Detta görs genom granskning av till Artportalen rapporterade fågelobservationer, skyddsklassade data, relevant miljöinformation, samt kontakt med lokala fågelföreningar och Länsstyrelsen.

Förstudieområdet är beläget ungefär 8 km norr om Älmhult och består av ca 50 ha varav majoriteten är produktionsskog. En naturvärdesinventering har undersökt områdets värde för biologisk mångfald och identifierat tre mindre naturvärdesobjekt.

Förstudieområdets fågelfauna består med störst sannolikhet av skogslandskapets triviala fågelarter. Dessa kommer att påverkas negativt av den planerade verksamheten.

Om den planerade solparken visar hänsyn till identifierade naturvärdesobjekt kan den negativa påverkan begränsas. På så sätt minimeras den negativa påverkan på eventuella förekomster av prioriterade arter i dessa naturvärdesobjekt.

Behovet av vidare utredningar av områdets fågelfauna identifieras i dialog med Länsstyrelsen i Kronobergs län.

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

På uppdrag av Solkompaniet har AFRY genomfört en förstudie av fågelförekomster. Studien efterfrågades då Solkompaniet genomför utveckling av en solpark i området och är ämnad som underlag för ett samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Syftet med en förstudie av fågelförekomster är att identifiera och bedöma förstudieområdets värde och betydelse för fågelfauna samt bedöma om det finns känsliga fågelförekomster vid förstudieområdet. Vidare bedöms om fågelförekomsterna kan påverkas negativt av den planerade verksamheten.

1.2 Förstudieområde

Förstudieområdet är beläget ungefär 8 km norr om Älmhult och består av ca 50 ha skogsmark. Förstudieområdet består av två delområden belägna öster och väster om väg 600 (Figur 1). Området ligger på den landremsa som går mellan Möckeln i väst och Kattesjön/Såganässjön i öst.

Skogsmarken är starkt präglad av skogsbruk, och består av kalhyggen, unga produktionsskogar samt ett mindre inslag av äldre skog med naturlig struktur (Calluna, 2023).

Längs partier av vägen som korsar det östra delområdet växer en remsa av ädellövskog med flera grova träd. Skogsmiljöer likt denna kan vara ett värdefullt habitat för fåglar och kan även bilda korridorer i ett annars brukat landskap. Området ingick ej i det utföra naturvärdesinventeringen men visas på rapportens omslag (Calluna, 2023).

Förstudieområdet är beläget i ett mycket flackt landskap 140 m över havet.

Teckenförklaring

 Förstudieområde

0 200 400 Meter

© Copyright

Figur 1. Översiktskarta över förstudieområdet.

2 Metodik

2.1 Genomförande

Förstudien genomförs genom att samtliga rapporterade fågelförekomster i förstudieområdet, samt inom ett utökat sökområde på 3 km runtom förstudieområdet beställs från Artportalen (SLU Artdatabanken, 2024). Ett uttag av potentiella observationer av skyddsklassade fågelarter beställs även av Artdatabanken, vilket huvudsakligen omfattar observationer av vissa rovfåglar och ugglor.

Vid analys av de rapporterade arterna ligger huvudsaklig fokus på vissa prioriterade arter, se 2.2, samt observationer som indikerar att dessa arter är beroende av området de observerats i.

Flera former av skyddad natur, samt naturkarteringar har även eftersökts i det utökade sökområdet då dessa miljöer ofta är värdefulla fågellokaler. Vilka skyddsformer samt karteringar som ingått presenteras i Tabell 1. Även eventuella naturvärdesinventeringar (NVI) på fält- eller förstudienivå som har utförts inom ramen för detta projekt används som underlag för att identifiera värdefulla fågellokaler i förstudieområdet.

Vidare kontaktas lokala representanter för ornitologiska föreningar eller andra personer med särskild kunskap för ytterligare information om områdets värde för fågelfauna (se Tabell 1).

Tabell 1. Tabell över samtligt befintligt underlag som eftersökts under förstudien.

Informationskälla	Hämtat	Kommentar
Fågelförekomster	2024-02-13	Artportalen, fynduppgifter av fåglar i förstudieområdet, samt känsliga arter inom ett utökat sökområde på 3 km runtom förstudieområdet. Uppgifterna begränsades till fynd gjorda efter år 2000.
Skyddsklassade fågelförekomster	2024-02-16	Artportalen, fynduppgifter av skyddsklassade artobservationer. Skyddsklassningen berör huvudsakligen observationer av vissa rovfåglar och ugglor, samt ett antal andra arter. Uppgifterna begränsas efter samma kriterier som för kända fågelförekomster.
Skyddad natur samt naturkarteringar	2024-02-13	Natura 2000-områden, naturreservat, nationalparker, naturvårdsområden, naturminnen, biotop-, djur- och växtskyddsområden, internationella konventioner, våtmarksinventeringen,

		nyckelbiotoper samt områden med naturvärde, värdefulla ängs- och betesmarker samt eventuella naturvärdesinventeringar.
Lokal kunskap	2024-02-26	Emil Persson, naturvårdsförvaltare på Länsstyrelsen i Kronobergs län Sven Nilsson, lokal fågelskådare

2.2 Prioriterade arter

I förstudien ligger särskilt fokus på arter som kan påverkas negativt av den planerade verksamheten, rödlistade arter eller fridlysta arter.

Vid anläggandet av en solpark riskerar fåglar huvudsakligen påverkas negativt av tre faktorer: habitatförlust, en förändring av habitat eller kollisioner (Jarcuska, o.a., 2024; Smith & Dwyer, 2016). Anläggandet av en solpark i skogs- eller våtmarkslandskap orsakar direkt habitatförlust för fågelsamhällena i dess miljöer och då parkerna ofta är stora kan den negativa effekten bli stor. Även i jordbrukslandskap orsakar parkerna en förändring av habitat, men påverkan är troligen artspecifik och vissa arter gynnas medan andra missgynnas (Jarcuska, o.a., 2024). Med en riktad skötselplan kan den negativa påverkan på jordbrukslandskapet fågelsamhälle troligtvis minskas påtagligt. Kollisionsrisk uppstår huvudsakligen av eventuella kraftledningar som anläggs i anknytning till solparker (Smith & Dwyer, 2016). Den negativa effekten av kraftledningar är väl undersökt (Ottvall & Green, 2020) och påverkar huvudsakligen större fåglar med sämre manövreringsförmåga.

Vidare föreligger en hypotetisk riskfaktor för sjöfåglar i förhållande till solparker. Enstaka händelser har gett upphov till en teori om att fåglar kan missta det reflekterade ljuset för en vattensamling och förolyckas när de försöker landa i parken. Däremot är många solceller idag antireflexbehandlade vilket bör minska denna risk. Teorin härstammar även endast från ett fåtal observationer, och har inte undersökts i vetenskapliga sammanhang (Kosciuch, Riser-Espinoza, Geringer, & Erickson, 2020).

Rödlistade fåglar är fåglar som riskerar att dö ut i Sverige inom en viss framtid. Dessa klassas till nära hotad (NT), sårbar (VU), starkt hotad (EN), akut hotad (CR) eller nationellt utdöd (RE), där NT är den lägsta klassningen (SLU Artdatabanken, 2020).

Samtliga svenska fågelarter är fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen, men vanligen prioriteras de arter som är rödlistade, har minskat med minst 50 % eller listade i bilaga 1 till EU:s fågeldirektiv (Naturvårdsverket, 2009). För arter som har minskat med minst 50 % används den lista som framställs var sjätte år för Sveriges rapportering för fågeldirektivet (Eionet, 2024).

Majoriteten av dessa arter är idag rödlistade, men vissa arter där minskningen har planat ut bedöms idag som livskraftiga. Dessa arter är sånglärka, skogsduva, göktyta, hämpling, gräshoppsångare, näktergal, orre, gråsparv, bivråk, snösparv, järnsparv, kungsfågel, grönsiska och turkduva.

3 Resultat

3.1 Skyddad natur och naturkarteringar

Flera olika former av värdefull natur förekommer inom det utökade sökområdet (Figur 2).

Natura-2000 området Linnés Råshult är beläget 300 m söder om förstudieområdet (Figur 2). Miljön kring Carl von Linnés födelseplats består av artrika gräsmarker, området är av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet och utpekad för Natura-2000 naturtyperna stagg-gräsmarker, silikatgräsmarker, fuktängar, slätterängar i låglandet, öppna mossar och kärr, trädklädd betesmark och näringsfattig bokskog. Området är även ett kulturresevat.

Natura-2000 området Prästängen är beläget 1 km sydväst om förstudieområdet (Figur 2) och består av betad naturlig gräsmark. Området är av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet och är utpekad för Natura-2000 naturtyperna stagg-gräsmarker och silikatgräsmarker.

Natura-2000 området Centrala Möckeln är beläget 1,7 km väster om förstudieområdet (Figur 2) och består av ädellövskogar, sumpskogar, ett artrikt jordbrukslandskap samt delar av Möckeln. Området är av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet och ett skyddsområde enligt fågeldirektivet och är utpekad för Natura-2000 naturtyperna silikatgräsmarker, fuktängar, slätterängar i låglandet, öppna mossar och kärr, taiga, nordlig ädellövskog, trädklädd betesmark, näringsrik bokskog, näringsfattig ekskog och svämlövskog. Området är även utpekad för arterna barbastell, bivråk, fiskgjuse, fisktärna, hårklomossa, mindre flugsnappare, sparvuggla, spillkråka, storlom, törnskata och utter. Området är även skyddat som naturreservatet Taxås.

Natura-2000 området Tångarne är beläget 500 m norr om förstudieområdet (Figur 2) och består huvudsakligen av lövdominerad blandskog, alsumpskog och betesmarker. Tångarne består av två delområden, båda belägna nordväst om förstudieområdet. Området är av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet och är utpekad för Natura-2000 naturtyperna fuktängar, taiga, nordlig ädellövskog och svämlövskog.

Natura-2000 området Dihult är beläget 1,3 km nordöst om förstudieområdet (Figur 2) och består av bokskog och lövsumpskog. Området är av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet och är utpekad för Natura-2000 naturtyperna näringsfattig bokskog och lövsumpskog.

Naturreservatet Östra Tångarne är endast beläget 9 m från förstudieområdets gräns i nordväst (Figur 2) och består av fastmark, mader, en lång strandlinje samt en del av sjön Möckeln. Reservatet är ämnat att bidra till miljömålen levande sjöar och vattendrag, myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap och ett rikt växt- och djurliv. Natura 2000-området Tångarne ingår i reservatet.

Naturreservatet Stensbrohult är beläget 650 m sydväst om förstudieområdet (Figur 2) och består av värdefulla ädelskogar och artrika gräsmarker. Reservatet är ämnat att bidra till miljömålen levande skogar, ett rikt odlingslandskap och ett rikt växt- och djurliv. Natura 2000-området Linnés Råshult ingår delvis i reservatet.

Sjön Möckeln är belägen 750 m norr, och 1,2 km väst om förstudieområdet och har tilldelats miljökvalitetsnormen god ekologisk status 2033. Idag uppnår sjön däremot endast måttlig ekologisk status.

Kattesjön är belägen 120 m öst om förstudieområdet och har tilldelats miljö kvalitetsnormen god ekologisk status 2033 (ingår i bedömningen av Helge å). Idag uppnår sjön däremot endast måttlig ekologisk status.

Vidare är flera naturmiljöer karterade i olika inventeringar (Figur 2). Rikligast förekommer karterade sumpskogar (49 objekt) och ängs- eller betesmarker (20 objekt), men även objekt med naturvärde (värdefulla skogar, 12 objekt), samt våtmarker (5 objekt) förekommer i det utökade sökområdet.

Inom förstudieområdet förekommer ett biotopskyddsområde, sumpskogar samt objekt med naturvärde, men då en naturvärdesinventering (NVI) är utförd i området (Calluna, 2023) är de identifierade naturvärdesobjekten en aktuell bedömning av naturvärden i förstudieområdet. NVIn har identifierat tre naturvärdesobjekt med påtagligt värde för biologisk mångfald i förstudieområdet (Figur 3). Objekten består av en ädellövskog (objekt 1), en sumpskog (objekt 2) och en sumpblandskog (objekt 3). Dessa beskrivs ingående i rapporten för naturvärdesinventeringen, och hänsyn till dessa skulle vara positivt för fågellivet i förstudieområdet då de kan hysa prioriterade arter.

Samtliga skyddade och karterade naturmiljöer i det utökade sökområdet är potentiellt värdefulla fågellokaler, och kan hysa prioriterade arter.

Slutligen ingår hela förstudieområdet i ett område av riksintresse för naturvärden (Figur 2).

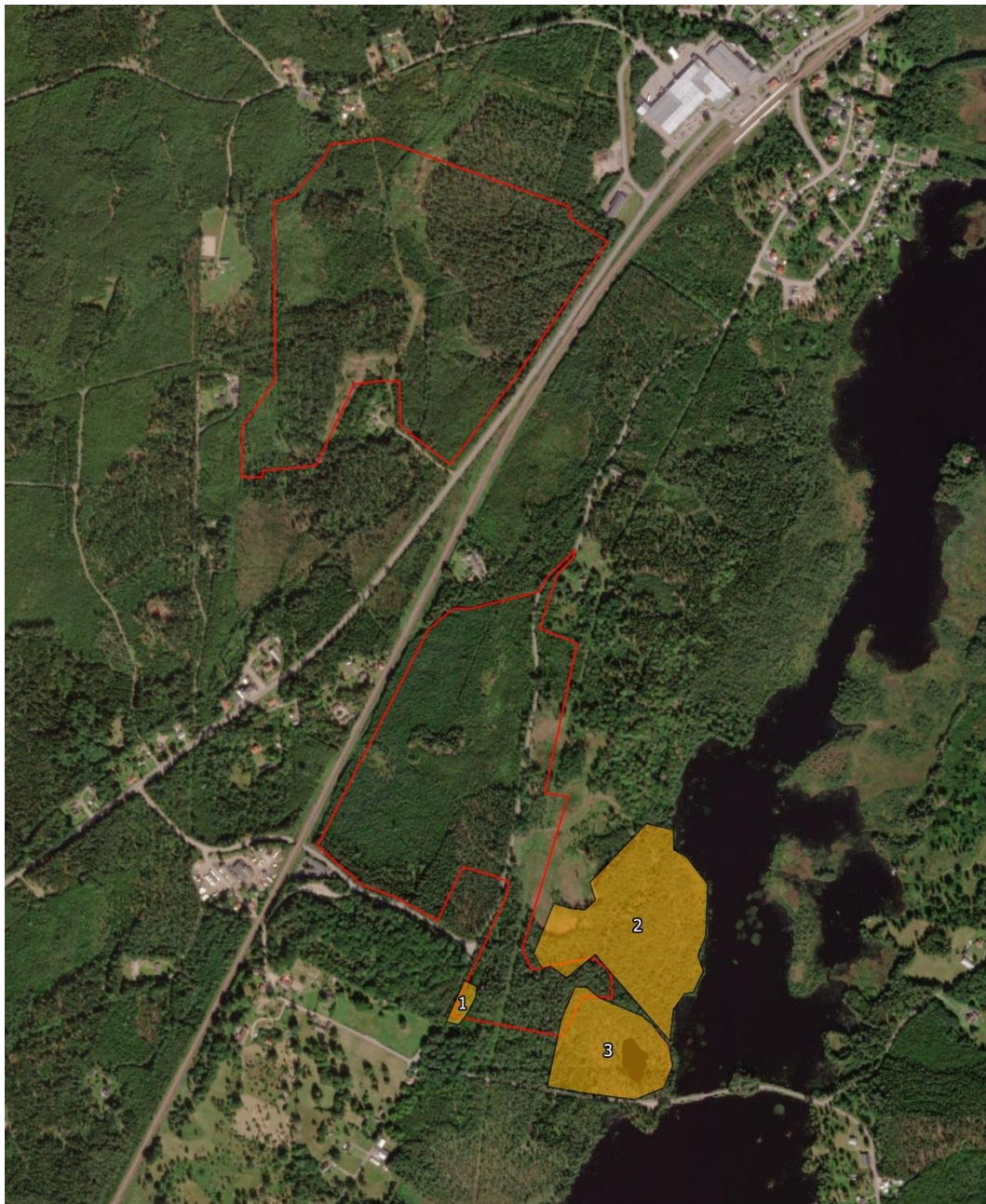
Teckenförklaring

Förstudieområde	Objekt med naturvärde	Skogliga biotopskydd
Förstudieområde + 3 km	Natura-2000 område	Sumpskogar
Naturresevat	Våtmarksinventeringen	
Riksintresse Naturvård	Nyckelbiotoper	

0 0,5 1 Kilometer

Figur 2. Samtliga förekomster av skyddad natur eller karterade naturmiljöer inom det utökade sökområdet på 3 km.

Teckenförklaring

- Naturvärdesobjekt (påtagligt naturvärde)
- Förstudieområde
- Förstudieområde + 3 km

0 200 400 Meter

© Copyright

Figur 3. Karta över samtliga identifierade naturvärdesobjekt i förstudieområdet (Calluna, 2023).

3.2 Fågelobservationer i och runt om förstudieområdet

Prioriterade fåglar observerade i förstudieområdet presenteras i Tabell 2, och visas i Figur 4 där även övriga fågelobservationer och det utökade förstudieområdet visas. I kartan visas även hur tätheten av fågelobservationer varierar mellan miljöer där människor regelbundet rör sig, och miljöer där människor troligtvis ej uppehåller sig lika mycket. Observationstätheten motsvarar därför inte faktisk fågeltäthet.

I förstudieområdet finns endast häckningsindikerande observationer av spillkråka, men då det finns observationer från 2019 – 2023 av häckande spillkråkor ("besöker bebott bo" och "föda åt ungar") 800 m söder om förstudieområdet gäller den spelande individen i förstudieområdet troligtvis detta häckande par. Vidare finns enstaka observationer av gök, talltita och tofsmes.

I förstudieområdets närområde finns även enstaka observationer av häckningsindikerande entita, hussvala, järnsparv, nötkråka och ärtsångare.

Vidare häckar flera prioriterade fågelarter troligtvis i de öppna landskapen runt Stenbrohult (se Figur 4). Observationer av möjliga till säkra häckningar av björktrast, buskskvätta, drillsnäppa, entita, grönfink, grönsångare, hussvala, kricka, kråka, mindre hackspett, spillkråka, stare, svartvit flugsnappare, tofsvipa, tornseglare, trana, törnskata och ärtsångare är rapporterade sedan år 2000. Även rikligt med observationer av nötkråka förekommer i området. Detta gäller sannolikt den rödlistade underarten tjocknäbbad nötkråka (NT) som födosöker i hasselbestånd i jordbrukslandskapet men häckar i barr- eller blandskog.

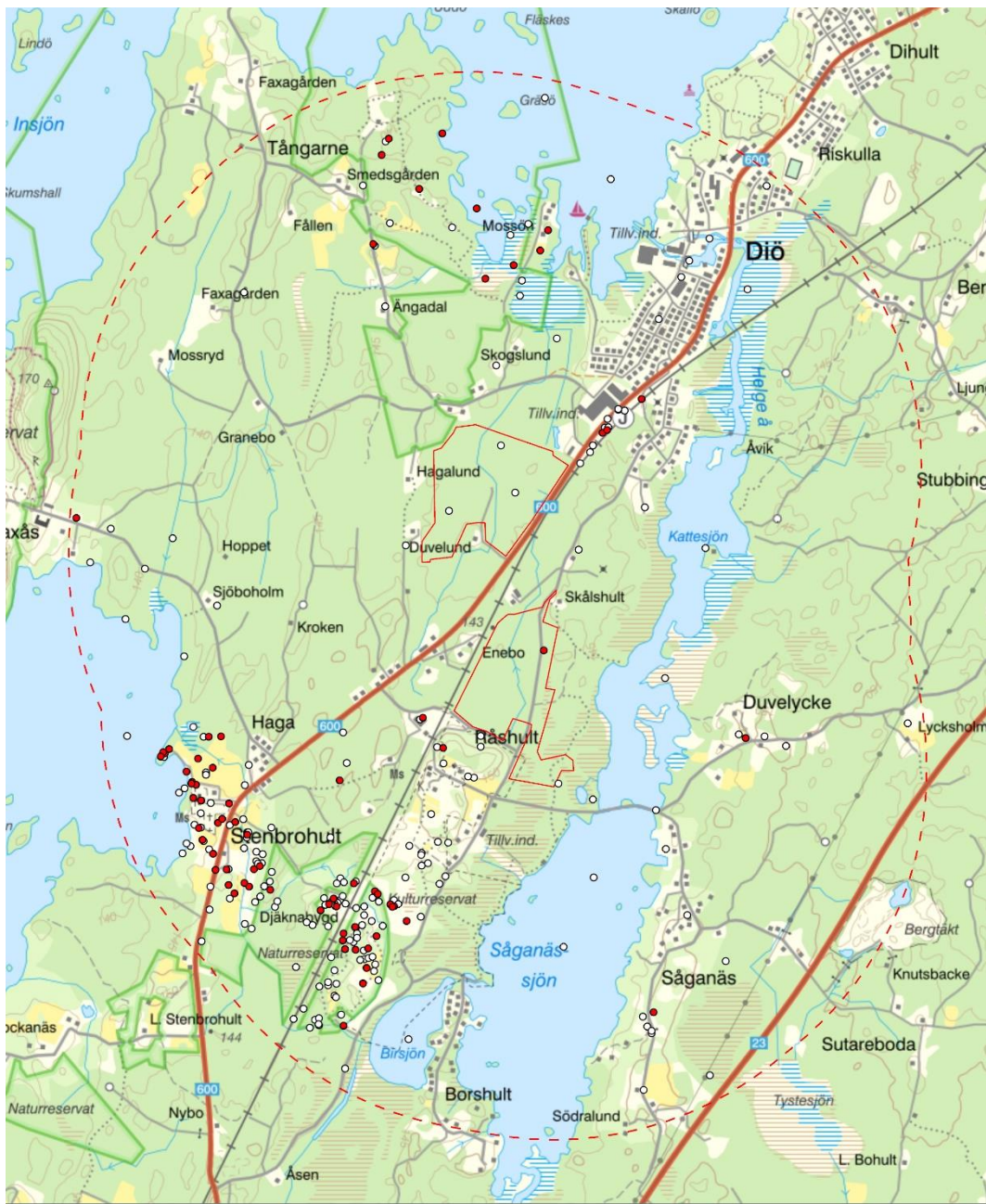
I naturreservatet Östra Tångarne finns observationer av möjliga till säkra häckningar av sävsparv, tofsvipa, svartvit flugsnappare, stare, kricka, grönsångare, entita och drillsnäppa (Figur 4).

Skyddsklassade observationer är sekretessbelagda och behandlas därför separat i Bilaga 1, Skyddsklassade arter.

Då förstudieområdet består av kalhyggen, unga produktionsskogar samt ett mindre inslag av äldre skog med naturlig struktur är det troligtvis inte ett värdefullt habitat för någon av dessa prioriterade arter. Flera av arterna använder möjligtvis området för födosök, men troligtvis häckar huvudsakligen skogslandskapets triviala fåglar i området.

Tabell 2. Tabellen visar häckningsindikerande observationer av prioriterade fågelarter i förstudieområdet.

Art	RL	Dir	Inv. om.	Nära om.	Kommentar (senaste år)
Spillkråka	NT	X	X		Spel/sång (2019)

Teckenförklaring

- Häckningsindikerande observation av prioriterad art
- Fågelobservationer
- ▭ Förstudieområde
- ▭ Förstudieområde + 3 km

© Copyright

Figur 4. Samtliga observationer av fåglar i förstudieområdet samt det utökade sökområdet.

3.3 Lokal kunskap om fågelförekomster

Emil Persson, Naturvårdsförvaltare, Länsstyrelsen Kronobergs län samt fågelskådare i Älmhult känner ej till några andra förekomster av känsliga fågelarter i området än de som nämns i denna rapport. Han framhäver däremot att nötkråkan möjligtvis häckar i

barrskogarna som omfattas av biotopskyddet öster om inventeringsområdet (Figur 2) samt att mindre hackspett förekommer rikligt i skogarna längs Möckelns stränder.

Sven Nilsson, lokal fågelskådare och rapportör av flera fågelobservationer i förstudieområdet, framhäver att han saknar god kännedom om förstudieområdets fågelfauna men att nötkråkan möjligtvis häckar i närheten. Vidare framhäver han att den utförda naturvärdesinventeringen (Calluna, 2023) ej duger som inventering av områdets fågelfauna.

4 Rekommendationer

Flera prioriterade fågelarter häckar i det utökade sökområdet men dessa kommer sannolik ej påverkas negativt av den planerade verksamheten. Skogslandskapets triviala fågelarter, som även förekommer i förstudieområdets produktionsskogar kommer däremot att påverkas negativt av den habitatförlust den planerade verksamheten innebär.

Om den planerade solparken visar hänsyn till identifierade naturvärdesobjekt kan den negativa påverkan begränsas. På så sätt minimeras den negativa påverkan på möjliga förekomster av prioriterade arter i dessa naturvärdesobjekt.

Behovet av vidare utredningar av områdets fågelfauna identifieras i dialog med Länsstyrelsen i Kronobergs län.

5 Referenser

- Calluna. (2023). *Naturvärdesinventering (NVI) Vid Råshult, Älmhults kommun, inför etablering av solcellspark, 2023.*
- Eionet. (2024). *Article 12 web tool.* Hämtat från Species trends at the Member State level: <https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/report?period=3&country=SE>
- ESRI. (2023). *World Imagery.* Esri, DigitalGlobe, GeoEye, i-cubed, USDA FSA, USGS, AEX, Getmapping, Aerogrid, IGN, IGP, swisstopo, and the GIS User Community.
- Jarcuska, B., Galffyova, M., Schnürmacher, R., Balaz, M., Misíkf, M., Repel, M., . . . Kristín, A. (2024). *Solar parks can enhance bird diversity in agricultural landscape.*
- Kosciuch, K., Riser-Espinoza, D., Gerringer, M., & Erickson, W. (2020). *A summary of bird mortality at photovoltaic utility scale solar facilities in the Southwestern U.S.*
- Lantmäteriet. (2023). *Topografisk webbkarta - översiktlig (färg).*
- Naturvårdsverket. (2009). *Handbok för artskyddsförordningen, del 1 - fridlysning och dispenser.*
- Ottvall, R., & Green, M. (2020). *Kraftledningars påvekan på fåglar - en syntesrapport.* Lunds universitet.
- SLU Artdatabanken. (2020). *Rödlistade arter i Sverige 2020.* SLU Artdatabanken.
- SLU Artdatabanken. (2024). *Fynddata.* Hämtat från <https://fynddata.artdatabanken.se/>
- Smith, J. A., & Dwyer, J. F. (2016). *Avian interactions with renewable energy infrastructure: An update.* American Ornithological Society.